

JANE AUSTEN

ylpeys ja
ennakkoluulo

Ylpeys ja ennakkoluulo

JANE AUSTEN

Ylpeys ja
ennakkoluulo

SAGA Egmont

Ylpeys ja ennakkoluulo

Translated by

O. A. Joutsen

Original title

Pride and Prejudice

Cover image: Shutterstock

Copyright © 2021 SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788728240656

1. POD edition

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

SAGA Egmont www.saga-books.com – a part of Egmont, www.egmont.com

I

Yleisesti on myönnetty todeksi, että hyvissä varoissa oleva naimaton mies tarvitsee välttämättömästi rinnalleen vaimon.

Kuinka vähän sellaisen miehen omia tunteita ja mielipiteitä tunnetaankin hänen ensi kertaa saapuessaan uuteen ympäristöön, niin on edellä mainittu tosiasia niin kiinteästi juurtunut kaikkien kyseeseen tulevain perheenäitien mieliin, että häntä pidetään oikeudenmukaisena saaliina jollekin näiden tyttäristä.

”Rakas Bennet”, sanoi tämän arvon herran puoliso miehelleen eräänä päivänä, ”oletko kuullut, että Netherfield Parkin kartano on vihdoinkin saanut vuokraajan?”

Herra Bennet vastasi, ettei hän ollut kuullut.

”Mutta totta se sittenkin on”, jatkoi hänen parempi puoliskonsa, ”sillä rouva Long oli vast’ikään täällä ja kertoi minulle koko jutun.”

Herra Bennetillä ei ollut siihen mitään sanottavana.

”Etkö tahdo kuulla, kuka sen on vuokrannut?” huudahti hänen vaimonsa kärsimättömänä.

”*Sinun* tekee mielesi kertoa se minulle, enkä minä pane vastaan vaikka kerrotkin.”

Sekin niukka rohkaisu riitti avaamaan sanamylyn.

”Niin, tiedäppäs, rakkaani, rouva Long sanoi, että Netherfieldiin asettuu jokin hyvin varakas nuori mies, joka on kotoisin jostakin Pohjois-Englannin puolelta; että tämä tuli maanantaina oikein nelivaljakolla katsastamaan paikkaa ja ihastui siihen niin, että sopi oitis asiat valmiiksi herra Morrisin kanssa; että hän muuttaa sinne ennen Mikonpäivää, ja että joitakin hänen palvelijoitaan saapuu taloon jo ensi viikon lopulla.”

”Mikä hänen nimensä on?”

”Bingley.”

”Naimisissa vai naimaton?”

”Oh, *naimaton* toki, rakkaani, se vasta jotakin on! Naimaton nuori mies, jolla on suuri omaisuus – ainakin neljä tai viisituhatta puntaa. [1] Siinäpä on meidän tytöille miettimistä!”

”Kuinka niin? Mitä se heitä liikuttaa?”

”Rakas Bennet”, vastasi hänen vaimonsa, ”kuinka sinä *saatakaan* olla niin tylsä? Pitäisihän sinun arvata, että minä ajattelen naittaa niistä jonkun hänelle.”

”Siinäkö mielessä hän tänne asettuu?”

”Siinäkö mielessä? Hörönlöröä, kuinka sinä viitsitkään tuollaista löpötellä! Mutta onhan hyvin todennäköistä, että hän *saattaa* rakastua johonkin heistä, ja senvuoksi pitää sinun käydä tervehtimässä häntä kohta kun hän tulee tänne.”

”En luule, että minulla on siihen tilaisuutta. Lähde itse tyttöjen kanssa, tai voitahan lähettää heidät yksinkin, mikä ehkä

onkin parempi; sillä kun sinä olet yhtä kaunis kuin kuka hyvänsä koko parvesta, voi herra Bingley kenties iskeä silmänsä sinuun.”

”Nyt sinä imartelet liiaksi minua, rakkaani. *Onhan* minullakin varmasti ollut kauniit päiväni, mutta nyt en kuvittele enää olevani mitään erinomaista. Kun naisella on viisi täysikasvuista tytärtä, on hänen jo aika heretä ajattelemasta omaa kauneuttaan.”

”Siinä tapauksessa ei naiselle jää paljonkaan kauneutta, jota kannattaisi ajatella.”

”Mutta rakkaani, minähän puhunkin nyt siitä, että sinun täytyy todella mennä tervehtimään herra Bingleytä, kun hän on muuttanut naapuriksemme.”

”Se on enemmän kuin mitä uskallan luvata, sen vakuutan.”

”Mutta rakkaani, ajattelehan toki tyttäriäsi! Ajattelehan, minkälaisille tuloille joku heistä voisi päästä. Sir William ja Lady Lucas ovat päättäneet mennä sinne, mukamas vain sattumoilta; sillä tiedäthän, etteivät he yleensä käy uusien tulokkaiden luona. Totta tosiaan sinun täytyy mennä, sillä mahdotontahan on meidän naisten käydä häntä tervehtimässä, jollet sinä käy ensiksi.”

”Nyt saivartelet varmasti aivan liikojia. Olen vakuutettu, että herra Bingley tulee hyvin iloiseksi vierailustasi; ja minä lähetän sinun myötäsi kirjallisen vakuutuksen, että minun puolestani hän saa herran nimessä naida kenen vain tahtoo meidän tyttäristämme; vaikka arvelenpa, että minun on silloin lausuttava hyvä sana eritoten Lizzyn puolesta.”

”Toivon, ettet tee mitään semmoista. Lizzy ei ole rahtuistakaan toisia parempi; ja minä olen varma, ettei hän ole puoleksikaan niin kaunis kuin Jane eikä puoleksikaan niin lahjakas kuin Mary eikä puoleksikaan niin hyväluontoinen kuin

Lydia. Mutta sinun pitää aina antaa *hänelle* etusija toisten rinnalla.”

”Toisissa ei olekaan paljon kehumisen arvoista”, vastasi perheenisä; ”he ovat yhtä typeriä ja tietämättömiä kuin kaikki muutkin työtöt; mutta Lizzyllä on sentään vähän terävämpi äly kuin sisarillaan.”

”Bennet, kuinka sinä *saatataan* herjata omia lapsiasi tuolla tavalla? Sinulle on oikein iloa ärsyttää minua. Sinä et sääli yhtään minun hermoparkojani.”

”Nyt isket kiveen, rakkaani. Minä pidän sinun hermojasi suuressa kunniassa. Ne ovat minun vanhoja tuttuja. Olen kuullut sinun vetoavan niihin näiden kahdenkymmenen vuoden kuluessa ainakin kerran päivässä.”

”Ah, sinä et tiedä, kuinka minä niistä kärsin.”

”Mutta minä toivon, että sinä jaksat sen kestää ja elät vielä nähdäksesi naapureinamme paljon muitakin nuoria miehiä, joilla on neljäntuhannen punnan tulot vuodessa.”

”Mitäpä hyötyä meille siitä on, vaikka niitä tulisi kaksikinkymmentä, kun sinä et kuitenkaan tahdo käydä niitä tervehtimässä.”

”Luota siihen, rakkaani, että jos niitä tulee kaksikymmentä, niin käyn jok’ikisen luona.”

Herra Bennetin luonnonlaatu oli siksi merkillinen sekoitus kärkevyyttä, ivallisuutta, itsehillintää ja oikullisuutta, ettei kolmenkolmatta vuodenkaan aviollinen kokemus riittänyt auttamaan hänen vaimoaan luotaamaan sen pohjaa. Hänen *omasta* luonteestaan oli paljon helpompi päästä selville. Hän oli ymmärrykseltään sangen keskinkertainen, jokseenkin oppimaton ja mielenpuuskiltaan hyvin epävakainen nainen. Kun ei kaikki käynyt hänen päänsä jälkeen, valitteli hän hermojaan.

Hänen elämäntehtävänsä oli saada tyttärensä naimisiin; hänen elämänsä sisältönä ja lohdutuksena vierailut ja juorut.

II

Herra Bennet oli sittenkin kaikkein ensimmäisiä vierailijoita herra Bingleyn luona. Hän oli koko ajan aikonut käydä siellä, vaikka olikin viimeiseen saakka vakuuttanut vaimolleen päinvastaista; ja vasta vierailupäivän illalla sai hänen vaimonsa aivan sattumoilta tietää hänen käynnistään. Se sattui seuraavasti. Nähdessään toisen tyttärensä koristelevan uutta hattua hän virkkoi tälle aivan äkkiä:

”Toivon herra Bingleyn pitävän siitä, Lizzy.”

”Emmehän me tule tietämään, *mistä* herra Bingley oikein pitää”, sanoi äiti moittivasti, ”kun emme pääse vierailemaan hänen luonaan.”

”Mutta sinähän unohdat, äiti”, sanoi Elizabeth, ”että me tapaamme hänet vierasseuroissa, ja että rouva Long on luvannut esitellä hänet meille.”

”En usko rouva Longin tekevän mitään sellaista. Hänellä on itsellään kaksi sisarentytärtään huolehdittavana. Hän on itsekäs

teeskentelijä koko ihminen, enkä minä pane häneen suurtakaan arvoa.”

”En minäkään”, vakuutti herra Bennet; ”ja minua ilahduttaa, ettet sinä enää ollenkaan välitä hänen palveluksistaan.”

Rouva Bennetin mielestä ei kannattanut vastata moiseen puheeseen; mutta kykenemättä hillitsemään harmiaan hän rupesi torumaan neljättä tytärtään.

”Älä herran nimessä yskiä kakistele tuolla tapaa, Kitty! Sääli edes vähäsen minun hermojeni. Sinähän raastat ne ihan palasiksi.”

”Kitty ei hoida oikein hienotunteisesti hänelle annettua yskimisen lahjaa”, huomautti hänen isänsä. ”Hän voi ruveta yskimään aivan sopimattomissakin tilaisuuksissa.”

”En minä omaksi huvikseni yski”, sanoi Kitty ärtyneesti. ”Milloin sinä menet ensi tanssiaisiisi, Lizzy?”

”Huomenna kahden viikon päästä.”

”Ah, herrantähden, niinhän se onkin”, huudahti hänen äitinsä, ”eikä rouva Long palaa kotia ennenkuin vasta tanssiaisten aattona; ja silloin hänen käy mahdottomaksi esittää herra Bingley meille, kun ei vielä itsekään tunne häntä.”

”Silloin, rakkaani, voi sinulla olla etusija ystävättäresi rinnalla – sinä voit esittää herra Bingleyn *hänelle*.”

”Mahdotonta, rakas Bennet, aivan mahdotonta, kun en itsekään tunne koko miestä. Kuinka sinä saatatkaan niin härnäillä minua?”

”Minä kunnioitan sinun varovaisuuttasi. Kaksiviikkoinen tuttavuus ei tottakaan merkitse paljoa. Ketäpä miestä oppisi perinpohjin tuntemaan toisen viikon loppuun mennessä? Mutta jos *me* emme uskalla viljellä hänen tuttavuuttaan, niin voi joku toinen uskaltaa, ja täytyyhän kaiken kohtuuden nimessä

myöntää rouva Longillekin tilaisuutta huolehtia sisarentyttäristään. Ja siksi, vaikka hän sydämellisyydessään tarjoutuisikin esittelemään teidät, jonka tarjouksen sinä tietysti hylkäät, tahdon minä itse ottaa sen huolen niskoilleni.”

Tytöt tuijottivat suurin silmin isäänsä. Rouva Bennet sanoi vain: ”Hörönlöröä!”

”Mitähän oikein tarkoitat tuolla voimakkaalla huudahduksellasi?” kysyi hänen miehensä. ”Onko sinusta nuoren herrasmiehen esittelemisen ja kaikki siihen liittyvä mielen jännitys pelkkää hörönlöröä? *Sinä* asiassa en voi olla oikein yhtä mieltä sinun kanssasi, rakkaani. Vai mitä sinä sanot, Mary? – sinä, jonka tunnen perin syvämietteiseksi neitoseksi, joka luet isoja kirjoja ja teet niistä otteita.”

Mary olisi tahtonut sanoa jotain hyvin viisasta, mutta ei tiennyt kuinka sen sanoisi.

”Jättäkäämme siis Mary selvittämään ajatustensa juoksua”, jatkoi hänen isänsä, ”ja palatkaamme jälleen herra Bingleyhin.”

”Minä tulen kipeäksi koko herra Bingleystä!” huudahti hänen vaimonsa.

”*Tuopas* pahoittaa mieltäni; mutta miksi et sanonut sitä minulle jo ennen, rakkaani? Jospa olisin tuon jo aamulla tiennyt, niin en tottakaan olisi käynyt tervehtimässä häntä. Tämähän nyt sattui ohraisesti – mutta kun onnettomuus kerran on tapahtunut ja minä olen todellakin käynyt tutustumassa häneen, niin en luule enää mahdolliseksi vältellä hänen tuttavuuttaan.”

Naisten hämmästys oli aivan niin suuri kuin hän oli toivonutkin; rouva Bennetin ällistys kenties voitti tyttärienkin mielenliikutuksen – vaikka hän sitten kun oli tointonut ensimmäisestä tunnemyrskystään, rupesi selittämään, että tätä juuri hän oli koko ajan odottanutkin.

”Kuinka kiltisti siinä teitkään, rakas Bennet! Mutta tiesinhän minä, että saisin sinut lopulta suostutetuksi. Olin varma, että rakastit tyttäriäsi niin paljon, ettet laiminlöisi tehdä sellaista tuttavuutta. Ah sentään, kuinka olenkaan mielissäni! Ja sellainen sukkela päänänpisto sinulta, että menit sinne tänä aamuna hiiskumatta minulle sanaakaan koko asiasta!”

”No niin, Kitty, nyt saat yskiä niin paljon kuin sinua haluttaa”, sanoi herra Bennet; ja sen sanottuaan hän lähti omalle puolelleen, väsyneenä vaimonsa ylivuotavasta ihastelusta.

”Kuinka kelpo isä teillä onkaan, tytöt”, jatkoi äiti aviollista suitsutustaan oven sulkeuduttua. ”En tiedä, kuinka oikein voisitte palkita hänen hellyyttään – ja minunkin huolenpitoani teistä, jos siksi tulee. Meidän iällemme tultua ei ole niinkään hupaista, sen sanon teille, saada uusia tuttavuuksia jok’ikinen päivä; mutta teidän tähtenne me kannamme vaikka mitä uhreja hyvänsä. Lydia, rakkaani, vaikka sinä oletkin nuorin kaikista, niin ennustanpa, että herra Bingley tanssii sinun kanssasi ensi tanssiaisissa.”

”Oh, en minä sitä pelkää”, sanoi Lydia isotellen; ”sillä vaikka olenkin nuorin, olen kaikista isoin.”

Loppu-ilta kului pohtiessa kysymystä, milloin herra Bennetin uusi tuttava mahdollisesti saapuisi vastavierailulle, ja päätellessä, milloin hänet käskettäisiin päivällisille.

III

Sittenkään eivät kaikki rouva Bennetin ja hänen viiden tyttärensä kyselyt saaneet puserretuksi herra Bennetiltä tyydyttävää kuvausta hänen uudesta tuttavastaan. He ahdistelivat perheenisää monella tapaa; avoimilla kysymyksillä, älykkäillä otaksumilla ja kavalilla epäilyillä; mutta hän vältti liukkaasti kuin ankerias heidän taidokkaimmatkin ansansa; ja vihdoinkin heidän oli pakko tyytyä toisen käden tiedonantoon naapurinsa Lady Lucasin taholta, joka tunsi asian miehensä välityksellä. Tämän arvon rouvan tiedoitus oli erittäin suotuisa. Sir William oli hyvin mielistynyt uuteen naapuriin. Tämä oli aivan nuori, ihmeen sievän näköinen, perin miellyttävä ja – mikä oli kaikkein parhainta – hän aikoi saapua suuren seurueen kera ensi tanssiaisiin. Voiko sen hauskeempaa enää kuvitella! Kun kerran mies piti paljon tanssimisesta, voi hänen otaksua luisahtavan helposti rakastamiseenkin; ja sangen vilkkaita toiveita virisi monella taholla herra Bingleyn sydämen valtaamiseen nähden.

”Jos minun on vain sallittu nähdä jokin tyttäristäni onnellisena emäntänä Netherfieldissä”, sanoi rouva Bennet miehelleen, ”ja kaikki muutkin yhtä hyvissä naimisissa, niin enpä osaisi enää toivoa mitään muuta.”

Muutaman päivän perästä herra Bingley saapui vastaamaan herra Bennetin vierailuun ja istui kymmenisen minuuttia tämän kanssa kirjastossa. Hän oli toivonut saavansa nähdä vilauksen talon nuorista neitosistakin, joiden kauneutta hän oli kuullut kehuttavan; mutta hänen sallittiin nähdä ainoastaan heidän isänsä. Nuorilla neitosilla oli vähän enemmän onnea, sillä he voivat yläkerran akkunasta todeta vieraan olevan puetun siniseen takkiin ja ratsastavan mustalla hevosella.

Päivälliskutsu lähetettiin kohta perästä; ja rouva Bennet suunnitteli jo toimenpiteitä, jotka näyttäisivät hänen emännöyntyänsä sen parhailta puolilta, kun tuli vastaus, joka murskasi kaikki toiveet. Herra Bingleyn piti lähteä seuraavaksi päiväksi Lontooseen, joten hänen oli surukseen pakko vastata kieltävästi imartelevaan kutsuun j.n.e. Rouva Bennet oli kerrassaan tyytymätön siihen käänteeseen. Hän ei voinut kuvitella, mikä kumman kiire tuon miehen ajoi taas pääkaupunkiin, kohta kun hän oli ennättänyt saapua Hertfordshireen; ja hän rupesi miltei pelkäämään, että uuden tulokkaan tapana olikin vain lennellä paikasta toiseen eikä aikomuksena lainkaan asettua pysyvästi Netherfieldiin, niinkuin siveellinen maailmanjärjestys olisi vaatinut. Lady Lucas tyyntyyti hiukan hänen pelkoaan keksimällä aatteen, että vieras ehkä olikin mennyt Lontooseen kerätäkseen sieltä paljon väkeä odotettuihin tanssiaisiin, ja kohtapa kävikin huhu, että herra Bingley aikoi tuoda mukanaan kaksitoista naista ja seitsemän herraa. Tyttöjä suretti vierasten naisten suuri luku; mutta

tanssiaisten aattona he rauhoittuivat kuullessaan, että naisia oli tullut koko tusinan asemasta ainoastaan puoli tusinaa, niistä viisi herra Bingleyn sisaria ja yksi serkku. Ja kun vieras seurue sitten astui tanssisalin ovesta sisään, ei siinä kaiken kaikkiaan ollutkaan viittä enempää: herra Bingley itse, kaksi hänen sisartaan, niistä vanhemman mies ja eräs nuori herra.

Herra Bingley oli sangen hyvän ja arvokkaan näköinen; hänellä oli miellyttävät kasvot ja maailmanmiehen sulava, teeskentelemätön esiintymistapa. Hänen sisarensa olivat uljasryhtisiä kaunottaria. Hänen langostaan, herra Hurstista, voi vain sanoa, että hän näytti hienolta mieheltä; mutta hänen ystävänsä, herra Darcy, kiinnitti oitis koko salin huomion uljaaseen ja kookkaaseen vartaloonsa, kauniihin kasvoihinsa, ylhäiseen ryhtiinsä ja ennen kaikkea siihen salin kaikissa nurkissa kohta kiertävään huhuun, että hänellä oli vuosituloja kymmentuhatta puntaa. Herrat sanoivat, että hän oli oikea loistonäyte miehisestä miehestä; naisten supatteluista päättäen hän oli paljon kauniimpi itse herra Bingleytäkin, ja puolen iltaa seurasi koko salin ihailu häntä, kunnes hänen käyttöksensä sitten yhtäkkiä riisti häneltä kerrassaan yleisen suosion. Hänen keksittiin olevan aivan liiaksi ylpeä, mukamas yläpuolella koko seurapiiriä ja sen tarjoamaa huvitusta; ja silloin ei edes hänen suuri maakartanonsa jossain Derbyshiressä voinut pelastaa häntä joutumasta arvostelluksi mitä vastenmielisimmäksi ja epämiellyttävimmäksi veitikaksi, jota ei käynyt vertaaminenkaan hänen ystäväänsä.

Herra Bingley oli oitis tehnyt saapuvilla olevien huomattavien henkilöiden tuttavuutta; hän oli vilkas ja vapaa, oli mukana joka tanssissa, harmitteli juhlan liian varhaista päättymistä ja puhelipa panevansa itsekin toimeen tanssiaiset Netherfieldissä.

Ylpeys ja ennakkoluulo on yksi Jane Austenin luetuimmista kirjoista, jota rakastetaan erityisesti sen romantiikan ja huumorin vuoksi. Kiistatta se on myös vanhin ja tunnetuin esimerkki suuresta rakkaustarinasta.

Herra Bennetillä on viisi tyttäätä, mutta yksikään heistä ei voi periä isänsä omaisuutta. Myös hänen vaimonsa on varaton, minkä vuoksi vähintään yhden tyttäristä on mentävä varakkaisiin naimisiin muuta perhettä tukeakseen. Teoksen päähenkilö on yksi tyttäristä, Elizabeth Bennet, joka henkisen kasvunsa aikana karistaa ennakkoluulonsa ja ymmärtää, kuinka tärkeää on erottaa toisistaan pinnallisuus ja se, mikä todella merkitsee. Tarina on viihdyttävä ja taitava kuvaus aikansa käytöstavoista, avioliitosta, sosiaalisen statuksen merkityksestä – ja rakkaudesta.

Kirjaa on vuosien saatossa painettu yli 20 miljoonaa kappaletta, ja se on dramatisoitu useita kertoja sekä elokuva- että tv-versioiksi muun muassa Keira Knightley ja Matthew Macfadyen päärooleissaan.

Jane Austen (1775–1817) on yksi brittiläisen kirjallisuuden rakastetuimpia kirjailijoita kuudella romaanillaan. Lyhyen elämänsä aikana hän toimi anonyymisti suurta mainetta nauttimatta, mutta ajan myötä hänen tunnettuutensa ja merkityksensä on kasvanut. Ylpeyden ja ennakkoluulon lisäksi Austenilta on julkaistu teokset Järki ja tunteet (1811), Kasvattityön tarina (1814) sekä Emma (1816). Hänen realisminsa on maustettu ajattomalla ironialla, terävillä havainnoilla ja tarkkoilla kommentteilla.